

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2552 โดยมุ่งศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ใน 4 ด้าน คือ บุคลากร อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 9 คน ครู จำนวน 34 คน รวมทั้งหมด 43 คน ในโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากรโดยภาพรวมแล้ว ผู้บริหารและครูทั้งหมดยกเว้นครูส่วนใหญ่ ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรเห็นความสำคัญ ของการใช้แหล่งเรียนรู้ ในขณะที่ ผู้บริหารและครูบางส่วนไม่ได้จัดทำเนียบวิทยากร หรือมีปัญหาท้องถิ่นไว้ และไม่ได้นำเสนอผลงานการพัฒนาจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน และผู้บริหารและครูส่วนน้อยไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศ การใช้แหล่งเรียนรู้ ทบทวน ตรวจสอบ การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากรนั้น บางส่วนได้เสนอว่า บุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอ อีกทั้ง บุคลากรในท้องถิ่นยังใช้ภาษาถิ่นทำให้เกิดปัญหา ด้านการสื่อสาร มีความเข้าใจไม่ตรงกัน ไม่เข้าใจในการดำเนินงาน มีเวลาในการให้ความรู้ น้อย และบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากร ควรจัดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์มาให้ความรู้ จัดการอบรมให้บุคลากร และบุคลากรต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัย ในการค้นหาข้อมูล ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ ในการจัดการเรียนรู้ ควรวางแผน จัดสรรเวลา ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดล่ามแปลภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ส่วนการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่ ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนจัดกิจกรรม ใช้อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้บริหารและครูส่วนน้อย ไม่ได้ ใช้วัด ในชุมชนจัดการเรียนรู้ ไม่ได้ใช้สถานที่ราชการ

ในชุมชนจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารและครูส่วนน้อยไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ คือ ใช้อาคารสถานที่ภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้ สำหรับปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่นั้นส่วนน้อยได้เสนอว่า มีอาคารสถานที่คับแคบ จำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่มใหญ่และไม่เพียงพอต่อการจัดแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด อีกทั้ง อาคารสถานที่เก่า ผุพังทรุดโทรม ไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้และไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม และอาคารสถานที่ในชุมชนไม่ค่อยมี ขาดการดูแลรักษา สถานที่ที่เป็นส่วนราชการอยู่ไกลมีความยากลำบากในการเดินทางโดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรจัดสร้างสถานที่ให้เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางที่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม ควรจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุง ซ่อมแซม และปรับปรุงสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ และควรจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษา ประสานงานกับชุมชนในการรักษาอาคารสถานที่

สำหรับการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีการใช้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้บริหารและครูส่วนน้อย ไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ไม่ได้ใช้สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้บริหารและครูบางส่วนไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ คือ ใช้สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้ สำหรับการใช้อาคารสถานที่ด้านสิ่งแวดล้อมประสบปัญหาส่วนน้อยได้เสนอไว้ดังนี้ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีจำนวนจำกัด สิ่งแวดล้อมไม่มีความหลากหลาย โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรวางแผนสนับสนุนส่งเสริมการใช้สิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

นอกจากนั้นในการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารและครูบางส่วนได้นำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ มีการส่งเสริม พัฒนาเครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ในขณะที่ผู้บริหารและครูบางส่วนที่ไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทเทคโนโลยี ไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทเอกสาร สิ่งพิมพ์ และผู้บริหารและครูส่วนน้อยที่ไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ คือ ส่งเสริม พัฒนาเครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่พบ บางส่วนได้เสนอว่า ขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า แบตเตอรี่ ในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี อีกทั้งยังขาดวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสื่อเทคโนโลยีภายนอกมีไม่หลากหลาย โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ และแหล่งกำเนิดไฟฟ้า ควรจัดสรรและจัดหาสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอ มีความพร้อมในการใช้งาน ควรได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งกำเนิดไฟฟ้า สื่อเทคโนโลยีจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสเบย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษามาอภิปรายได้ดังนี้

การใช้แหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรเห็นความสำคัญ ของการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษา ของ วินัย ไพอารมณ (2547) ที่พบว่า ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอ ดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในด้าน บุคลากร ส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ของสถานศึกษา สร้างความตระหนักให้ ผู้ปกครองเห็น ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 20 - 28) ได้รายงานการติดตามความก้าวหน้าในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ปี 2549- 2550 ในส่วนของห้องสมุด ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายผลักดันให้ห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศปรับเปลี่ยนตนให้มี บริการที่หลากหลายเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของประชาชนทุกคน โดยจัดให้มี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การบริการอินเทอร์เน็ต ฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ปรับปรุง อาคารสถานที่ให้สวยงาม ร่มรื่น สะดวกสบาย รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถเชิญชวนให้ประชาชน เข้าไปใช้ห้องสมุดให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จากการศึกษาบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ไม่ได้จัดทำเนียบวิทยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ไม่ได้นำเสนอผลงานการพัฒนาจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ภายนอกโรงเรียน ซึ่งใกล้เคียงกับ ผลการศึกษาของ วินัย ไพอารมณ (2547) ที่พบว่า ในการจัดการ แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ งานที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การวางแผนร่วมกับชุมชนในการใช้บุคลากร และจัดทำทำเนียบวิทยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้

ในขณะที่ส่วนน้อยไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ คือ วิเคราะห์ข้อมูลจาก การนิเทศ การใช้แหล่งเรียนรู้ ทบทวน ตรวจสอบ การใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษา ของ สายสุนีย์ แสงเขื่อนแก้ว (2547) ที่พบว่า ในการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อ การจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 ขาดการสนับสนุน ให้มีการวิจัยการจัดแหล่งเรียนรู้ ขาดการนิเทศติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และคล้ายกับผลการศึกษา ของ ภครภรณ์ มานิตย์ (2550) ที่พบว่า ในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโป่งสา จังหวัด แม่ฮ่องสอน บางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศ และติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน การใช้แหล่งเรียนรู้ และแต่งตั้ง คณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และนำเสนอผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และจาก ผลการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วน ได้เสนอปัญหาไว้ดังนี้ บุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอ อีกทั้งบุคลากรในท้องถิ่น ใช้ภาษาถิ่นเกิดปัญหา ด้านการสื่อสาร ทำให้ความเข้าใจไม่ตรงกัน

ไม่เข้าใจในการดำเนินงาน มีเวลาในการให้ความรู้ที่น้อย และบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ วินัย ไพอารมย์ (2547) ที่ได้ศึกษาพบว่า ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในกิ่งอำเภอค้อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาของแหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากร บุคลากรไม่มีความรู้ ขาดความรู้ความชำนาญ ในทำนองเดียวกันกับผลศึกษาของ นวลศรี ชีราข (2545) พบว่า แหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรในตำบลดงมหาวัน กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มีข้อจำกัด ด้านเวลาของวิทยากร หรือผู้ประสานการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ด้านองค์ความรู้มีความลึกซึ้งในศาสตร์ที่เป็นระบบ สามารถอ่านออกเขียนได้ การให้ความสำคัญของสังคมชุมชนต่อบุคลากรภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยและขาดงบประมาณสนับสนุนในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน เช่นเดียวกับกับการศึกษาของ ศิริพร จิตอารีย์ (2549) พบว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาที่พบ คือขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดแหล่งเรียนรู้ จากผลการศึกษาส่วนน้อยได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ ในการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากร ควรจัดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์มาให้ความรู้ จัดการอบรมให้บุคลากรและบุคลากรต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัย ในการค้นหาข้อมูล ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ ในการจัดการเรียนรู้ ควรวางแผนจัดสรรเวลา ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดล่ามแปลภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ขณะที่ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง (2545, หน้า 22) กล่าวว่า วิทยาลัยในอนาคตควรมีการจัดการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในชุมชนกล่าวคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น เพราะแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ธรรมชาติ อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และความเป็นอยู่ ความแตกต่างเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การสืบทอดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเทศชาติ เช่นเดียวกับการศึกษาของโปรยทอง แซ่แต้ (2545) พบว่า ในการใช้แหล่งวิทยากรชุมชน เพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ครูได้นำแหล่งวิทยากรชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้อย่างมากที่สุด แต่มีการใช้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากอุปสรรคต่าง ๆ เช่น การขาดงบประมาณในการใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนจึงไม่สามารถใช้วิทยากรชุมชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งได้มีการเชิญหรือนำแหล่งวิทยากรชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนและให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแทน

ส่วนการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่ ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนจัดกิจกรรม ใช้อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้

ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 38) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่า อาจเป็นไปได้ในลักษณะของห้องสมุดประชาชนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุดในโรงเรียน ในวัด ในโรงงาน ในพิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่น หรือสถานที่ภายในชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ประชาชนในชุมชน นอกจากนี้อาจจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบประเภทต่าง ๆ เช่น การสอน อ่าน-เขียน การสอนการศึกษาสายสามัญ การฝึกอบรมวิชาชีพ ที่สนองความต้องการของชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยทั่วถึง และมีอยู่อย่างต่อเนื่องในชุมชนตามแนวทางของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งผลการศึกษาของ วราภรณ์ จันทสูตร (2549) พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ของครูช่วงชั้นที่ 2 มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทบุคคลตามลำดับ การใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทกิจกรรมมาก สำหรับบุคคลใช้ปานกลาง และสถานที่ใช้น้อย สำหรับส่วนน้อยที่ได้ให้ข้อมูลว่าไม่ได้ ใช้อัด ในชุมชนจัดการเรียนรู้ ไม่ได้ใช้สถานที่ราชการในชุมชนจัดการเรียนรู้ และส่วนน้อยที่ไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ ในการใช้อาคารสถานที่ภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้ โดยมีปัญหาดังนี้ อาคารสถานที่คับแคบ มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่มใหญ่และไม่เพียงพอต่อการจัดแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด อีกทั้ง อาคารสถานที่ เก่า ผุพัง ทรุดโทรม ไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้และไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม และอาคารสถานที่ในชุมชนไม่ค่อยมี ขาดการดูแลรักษา สถานที่ที่เป็นส่วนราชการอยู่ไกลมีความยากลำบากในการเดินทาง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ศิริพร จิตอารีย์ (2549) ที่ศึกษาพบว่า การจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาที่พบคือมีอาคารสถานที่คับแคบและไม่เพียงพอ ในทำนองเดียวกัน วราภรณ์ จันทสูตร (2549) ได้ศึกษาพบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ของครูช่วงชั้นที่ 2 เหตุผลการใช้หรือไม่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทสถานที่ เป็นเพราะไม่สะดวกในการเดินทาง ขาดงบประมาณ ยุ่งยากในการประสานงาน เจ้าของสถานที่ไม่ให้ความร่วมมือ ครูเกรงจะเกิดอันตรายกับผู้เรียน และจากผลการศึกษาส่วนน้อยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดสร้างสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางที่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม ควรจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุง ซ่อมแซม และปรับสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ และควรจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษา ประสานงานกับชุมชนในการรักษาอาคารสถานที่ ดังที่ เมธิ์ ปิณฑนานนท์ (2528) กล่าวว่า หากการจัดบริเวณและอาคารสถานที่ของสถานศึกษาไม่เหมาะสมแล้ว จะส่งผลกระทบต่อการบริหารและการอบรมสั่งสอนอย่างมาก เช่นเดียวกับเสรี ลาซโรจน์ (2531, หน้า 163) ที่กล่าวว่าบรรยากาศ ภายในโรงเรียน จะเป็นต้นแบบและอุปกรณ์สำคัญในการสร้างเสริมความมีระเบียบวินัย

สุนิษฐ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น อันเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง และกิตติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 197) กล่าวว่า การจัดการอาคารสถานที่ เป็นการรู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการควบคุมดูแลรักษา และให้บริการแก่ชุมชน และการส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้อยู่ให้คงสภาพดี สนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ อาคารสถานที่ของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ จะต้องจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพดี ถูกหลักวิชา เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากที่สุดและประหยัด

สำหรับการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ใช้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ ใกล้เคียงกับการศึกษาของสุนทรี สุวรรณภูมิ (2549) ที่พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กรณีโรงเรียนวัดสารภีวิทยาคาร อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจในการดำเนินการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ด้วยวิธีการรวมชั้นเรียนและบูรณาการระหว่างวิชาโดยใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อมาก และจากการศึกษาครั้งนี้ส่วนน้อยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรวางแผนสนับสนุนส่งเสริมการใช้สิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ดังที่ สรรค์ วรอินทร์ และทิพวัลย์ คำคง (2545, หน้า 14) ได้แสดงแนวคิดการใช้แหล่งการเรียนรู้ว่า เป็นการใช้แหล่งภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น วัด ภูเขา สวนสัตว์ อุทยาน พิพิธภัณฑ์ หอสมุด แหล่งน้ำ โบราณสถาน เป็นต้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรงด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจะได้ศึกษาสภาพจริงของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน อาทิ พืชพันธุ์ไม้ พืชสมุนไพร ลักษณะของดิน หิน แร่ ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม สามารถใช้แหล่งการเรียนรู้เหล่านี้มาหล่อหลอมคนในชุมชนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความภาคภูมิใจ และอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน ซึ่งคล้ายกับผลการศึกษาของภัทรภรณ์ มานิตย์ (2550) ที่พบว่า ในการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติให้ความรู้ และในการใช้แหล่งเรียนรู้กับผู้เรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ และใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา จากการศึกษาส่วนน้อยที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ และไม่ได้ใช้สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้ โดยมีบางส่วนที่ไม่แน่ใจว่าได้ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ คือใช้สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนจัดการเรียนรู้ และจากการศึกษาปัญหาส่วนน้อยที่พบคือ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีจำนวนจำกัด ไม่มีความหลากหลาย

สำหรับ การใช้แหล่งเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้จัดการเรียนรู้ มีการส่งเสริม พัฒนาเครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งใกล้เคียง กับผลการศึกษาของกับ สามารถ รอดสำราญ (2546) พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี นำกลุ่ม แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศมาใช้มากที่สุด ในขณะที่ ส่วนน้อยที่ได้ให้ข้อมูลว่าไม่แน่ใจว่า ได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ปฏิบัติ คือ ส่งเสริม พัฒนาเครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมี บางส่วนได้เสนอปัญหาที่พบคือขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า แบตเตอรี่ ในการใช้คอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยี อีกทั้งยังขาดวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสื่อเทคโนโลยีภายนอกมีไม่หลากหลาย ซึ่งผลการศึกษาของ เกียรติวิโรจน์ ชื่นธรมู (2547) พบว่า ได้ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการเรียน การสอนสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียน มัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีปานกลาง 4 ประเภท คือ สิ่งตีพิมพ์ สื่ออื่น ๆ ในโรงเรียน สื่อทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนและในท้องถิ่น ที่มีการใช้น้อย 4 ประเภท คือ สื่อเทคโนโลยี ในโรงเรียน สื่อบุคลากรในโรงเรียน สื่อบุคคลในชุมชนและท้องถิ่น นอกจากนี้ส่วนน้อยได้ให้ ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ และแหล่งกำเนิดไฟฟ้า ควรจัดสรรและจัดหาสื่อ เทคโนโลยีให้เพียงพอ มีความพร้อมในการใช้งาน และควรได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งกำเนิด ไฟฟ้า สื่อเทคโนโลยีจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใกล้เคียงกับผลการศึกษา ของ สายสุนีย์ แสงเขื่อนแก้ว (2547) ที่พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อ การจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 มีระบบข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่เพียงพอ ขาดการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ด้านการดำเนินการ แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด มีการดำเนินการตามแผนมากที่สุด มีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย ควรมี การปรับปรุง ด้านข้อมูลสารสนเทศเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ควรให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน ทั้งทางด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และสื่อเทคโนโลยี รวมถึง การนิเทศติดตามผลของการใช้แหล่งเรียนรู้ และปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ โดยมีชุมชน หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. นักเรียน ครู และชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในด้านพลังงานไฟฟ้าจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 องค์การบริหารส่วนตำบลสบเมย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู และชุมชน ควรส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในทุกด้าน เช่น จัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ความรู้
4. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้สนใจที่จะศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึก
5. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้สนใจที่จะศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรศึกษากับกลุ่มประชากรในโรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อเปรียบเทียบการใช้แหล่งเรียนรู้
6. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้สนใจที่จะศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรศึกษาในด้านบุคลากรเพิ่มเติม